

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY VA O'RTA MAXSUS TA'LIM VAZIRLIGI

FARG'ONA DAVLAT UNIVERSITETI

**FarDU.
ILMIY
XABARLAR-**

1995 yildan nashr etiladi
Yilda 6 marta chiqadi

4-2022

**НАУЧНЫЙ
ВЕСТНИК.
ФерГУ**

Издаётся с 1995 года
Выходит 6 раз в год

B.Shermuhammadov Xalq ardog'idagi til - mangu barhayot.....	6
PEDAGOGIKA	
T.Egamberdiyeva, O.Ashurova Bo'lajak maktabgacha ta'lim mutaxassislarining ekoestetik madaniyatini rivojlantirishning tahliliy omillari.	9
U.Maqsudov, R.Rahmonova Ommaviy axborot vositalari mediasavodxonlik kompetensiyalarini shakllantirish obyekti sifatida.....	12
M.Suyunova Pedagogik tadqiqotlarning o'ziga xos xususiyatlari va uni tashkil etish tamoyillari.....	17
N.Saidova, B.Abdullayeva Bo'lajak boshlangich sinf o'qituvchilarining axborot-kommunikativ kompetentligini rivojlantirishni modeli.....	20
X.Tojiboyeva O'smir yoshdagi o'quvchilarda gender o'z-o'zini anglash ko'nikmalarini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	24
A.Kalliyev Ijodkor talabalar bilan ishlashda pedagoglik mahorati va usullar	27
I.Usmonaliyev Tarixiy tafakkur orqali bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash omillari usullarini pedagogik taxlili.....	32
FALSAFA, SIYOSAT	
A.Yuldashov O'zbekistonda intellektual mulk huquqi muhofazasini ta'minlashda ta'limning ahamiyati.....	37
Q.Aliqulov Innovatsion va transformatsion o'zgarishlarning yoshlar iqtisodiy faolligiga ta'siri	41
TARIH	
X.Boymirzayev, Z.Jobborov Sovet hukumatida 20-30 yillarda amalga oshirilgan targ'ibot-tashviqot ishlari tarixidan.....	46
X.Mamajonov Amir Temur davlati va oltin o'rda o'rtasidagi manfaatlar to'qnashuvi va diplomatik aloqalarning boshlanishi.....	49
A.Aloxunov, A.Mamasiddiqov Farg'ona vodiysidagi dalvarzin yodgorligining mudofaa tizimi xususida	53
A.Abduxalimov Vodiy viloyatlari qishloq aholisining ijtimoiy jihatdan muhofaza qilinishi	57
I.Yusupov O'zbekistonda hududiy telekanallarning tashkil etilishi va rivojlanish tarixi	62
I.Turdiyev Jizzax vohasi aholisining oila va nikoh bilan bog'liq an'analari va Marosimlari	67
Liang Yun, Xi Tongyuan, Ra'nogul Yusuf, N.Kambarov O'zbekistonning Samarqand shaxridagi Sazagan yodgorligining M11 qabrida olib borilgan qazuv tadqiqotining hisoboti	70
ADABIYOTSHUNOSLIK	
L.Axmadaliyev Po'latjon Qayyumiy zamondoshlari xotirasida	85

O‘ZBEKISTONDA HUDUDIIY TELEKANALLARNING TASHKIL ETILISHI VA RIVOJLANISH TARIXI**ИСТОРИЯ СОЗДАНИЯ И РАЗВИТИЯ РЕГИОНАЛЬНЫХ ТЕЛЕКАНАЛОВ В УЗБЕКИСТАНЕ****HISTORY OF CREATION AND DEVELOPMENT OF REGIONAL TV CHANNELS IN UZBEKISTAN****Yusupov Izzat Sultonovich¹****Yusupov Izzat Sultonovich¹**

– Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali, Yoshlar masalalari va ma’naviy-ma’rifiy ishlar bo’yicha direktor o’rinbosari, Tarix fanlari bo’yicha falsafa doktori (PhD).

Annotasiya

Mazkur maqolada Mamlakatimizda hududiy telekanallarning tashkil etilishi va ijtimoiy-siyosiy jarayonlarga o’tkazgan ta’sirlari tizimli asosda tahlil etilgan. Respublikamizda mahalliy televideniylarning rivojlanish jarayoni va uning fuqorolar hayotidagi o’rni tarixiylik tamoyiliga amal qilingan holda o’rganilgan. Maqolada ilmiy tahlilning analiz va sintez, davriylik, tarixiy va tavsifiy yondashuv kabi usullardan foydalanilgan. Shuningdek tarix fanida tan olingan yondashuv va usullar, tarixiy adabiyotlar, aloqa korxonalarining rasmiy veb-saytlari, nashrlari kabi birlamchi manbalar, gazeta, jurnal, to’plamlarda e’lon qilingan maqolalardan foydalanildi.

Аннотация

В данной статье на системной основе анализируется становление региональных телеканалов в нашей стране и их влияние на общественно-политические процессы. Процесс развития местного телевидения в нашей республике и его роль в жизни горожан изучены по принципу историчности. В статье используются такие методы научного анализа, как анализ и синтез, периодичность, историко-описательный подход. Также использовались подходы и методы, признанные в истории, исторической литературе, первоисточниках, таких как официальные сайты и публикации компаний связи, статьи, опубликованные в газетах, журналах, сборниках.

Abstract

This article systematically analyzes the formation of regional TV channels in our country and their impact on socio-political processes. The process of development of local television in our republic and its role in the life of citizens are studied according to the principle of historicity. The article uses such methods of scientific analysis as analysis and synthesis, periodicity, historical and descriptive approach. Approaches and methods recognized in history, historical literature, primary sources, such as official websites and publications of communication companies, articles published in newspapers, magazines, and collections were also used.

Kalit so‘zlar: Televizor, ko‘chma telestansiya, teleyangiliklar, teledastur, magnoliya, oynai jahon, O‘zbekiston, Yoshlar.

Ключевые слова: Телевизор, передвижная телестанция, теленовости, телепрограмма, магнолия, зеркальный мир, Узбекистан, Молодежь.

Key words: TV, mobile TV station, TV news, TV program, magnolia, mirror world, Uzbekistan, Youth.

KIRISH. XXI asrda mamlakatimiz hayoti va rivojini keng qamrovli ommaviy axborot vositalarisiz tasavvur etish mushkul. So‘z, axborot, ko‘plab xilma-xil tasvirlarni uzoq-yaqin masofalarga uzatish va qabul qilish jarayonlari turmush tarzimizga chuqur singib, kundalik ehtiyojga aylanib qoldi. Respublikamizda hududiy telekanallarning tashkil qilinishi natijasida ko‘p sonli aloqa kanallari, ba‘zan ko‘ranmas va ulkan tarmoq kabi mamlakatimiz hududini qamrab oldi. Sohaga doir yangi infratuzilmalar yaratildi. Respublikamizda davlat va jamiyat hayotini erkinlashtirish sharoitida televideniye sohasini rivojlantirish demokratik islohatlarni chuqurlashtirishning muhim yo‘nalishiga aylandi. Mamlakatimizda hududiy telekanallarning tashkil qilinishi hamda olib borayotgan faoliyati, ularning moddiy-texnik holati, kadrlarni tayyorlash, bilan qamrab olinishi jarayoni tizimli ravishda o‘rganilmagan. Bunday yangilanishlar va rivojlanish jarayoni aholini ijtimoiy-madaniy hayotidagi o‘rnini alohida mavzu doirasida tadqiq etishni taqozo etmoqda.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODLAR. O‘zbekistonda hududiy telekanallarning tashkil etilishi va rivojlanish tarixiga oid umumiy ma’lumotlar A. Karimov, M. Masharipov, E.B. Mahmudov, V.Z.Zuparov, O.A.Xolmatov, M.Ro‘ziyev, X.Jo‘rayev, T.A.Axmedov, I.S.Yusupovlarning risola va

TARIX

kitoblarida ma'lumotlar aks ettirilgan bo'lsada, yetarli o'rin ajratilmagan. Shu bilan bir qatorda hududiy telekanallarning rivojlanish yo'nalishlari, xaqida ma'lumot bergan gazeta, jurnal va veb saytlarda mavzuga oid berilgan maqolalarni ilmiy muomalaga kiritish va ilmiy xulosalar chiqarish zarurligini ko'rsatadi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA. Televideniye atamasi ilk bor 1890-yilda paydo bo'lgan va u "Masofadan ko'rish" ma'nosini anglatadi. Mazkur so'zni ilk bor Parijda o'tkazilgan xalqaro kongressda rus muhandisi Perskiy "Elektron televideniye" nomli ma'ruzasida ishlatgan [1]. 1907-yilda Peterburgda rus kashfiyotchisi Boris Lvovich Rozen "Elektr teleskop" bilan qiziqib qoladi va tasvir yoyish tamoyilini takomillashtiradi. 1911-yil 9-mayda elektron nurli trubka ekraniga harakatsiz panjara tasviri uzatiladi [2]. Insoniyat tarixidagi buyuk kashfiyotlardan biri televizor Toshkentda yaratilgan. 1928-yil 26-iyul kuni O'zbekistonlik ixtirochilar B.Garabovskiy va I.Belyanskiy tomonidan yaratilgan ilmiy-texnik ishlanma "telefot" maxsus komissiya sinovidan o'tkazilib, dunyoda birinchi televizor paydo bo'lishiga sabab bo'ldi va maxsus patent berilgan [3].

Muntazam ko'rsatuvlar 1936-yilda Buyuk Britaniya va Germaniyada, 1938-yilda tajriba sinov tariqasida Moskva va Sankt-Peterburgda, 1939-yilda esa Buyuk Britaniya va Germaniyada, 1941-yilda esa AQSHda efirga uzatila boshlangan. Afsuski, xalqimiz insoniyatga oynai jahonni armug'on qilgan bo'lsada, uning efir namoyishlaridan biroz kech bahramand bo'ldi. Albatta, buning ijtimoiy-siyosiy, iqtisodiy, ma'naviy va mafkuraviy sabablari bor edi [4]. O'zbekistonda televideniye ko'rsatuvlar 1956-yil 5-noyabrda Toshkentda rasman boshlandi. Shu yili Toshkent televideniye studiyasi tashkil etilib ishga tushdi va bittagina dastur 180 metrlik teleminoraga o'rnatilgan antenna va TTR-5/2,5 kv., uzatgich orqali efirga chiqdi. 1958-yil ko'chma telestansiyaga ega bo'lib, o'z ishini Alisher Navoiy nomidagi Katta akademik teatrdan 8 martga bag'ishlangan tantanali yig'ilishni olib ko'rsatishdan boshlagan [5]. Shu tarzda muntazam ko'rsatuvlar boshlandi.

Shu yili ko'chma televideniye studiya orqali birinchi marta studiya tashqarisidan ko'rsatuv olib borildi. Televideniye bo'lgan talab respublikamiz aholisi o'rtasida kun sayin ortib tobora keng tarqalmoqdaligini 1961-yilda O'zbekiston aholisining 65 foizidan ko'prog'i televideniye eshittirishlaridan bahramand bo'lishgani ta'kidlash joiz [6]. 1961-yil 31-dekabrda Xorazm televideniyesi o'z faoliyatini boshladi. Viloyat hududida mustaqil dasturga ega kichik telemarkazning barpo etilishini aholi yuqori kayfiyat bilan kutib olindi [7]. Ko'rsatuvlar kechqurun soat 18.00 da boshlanib, "Yangiliklar", Xorazm televideniyesi ishga tushishi munosabati bilan tabriklar, viloyat partiya qo'mitasi birinchi kotibi Faxriddin Shamsiddinovning voha axliga yangi yil tabrigi, O'zbekiston Oliy Soveti raisi Yodgora Nasriddinovaning Xorazm televideniyesi ishga tushishi munosabati bilan qutlovi va "Mosfilm" kinostudiyasining mahsuloti — "Karnavalnaya noch" badiiy filmi efirga berilgan [8].

1964-yil 5-noyabrda Qoraqalpog'istonda ham televideniye o'z faoliyatini boshlagan va shu kunning o'zidayoq birinchi ko'rsatuvini efirga uzatgan. Dastlabki vaqtlarda qoraqalpoq va rus tillarida 5 daqiqadan "Teleyangiliklar" tayyorlanib efirga uzatilgandi [9]. Qashqadaryo vohasida teleko'rsatuvlar asosan 1965-yildan uzatila boshlangan. Bu Dehqonobod tumanining Beshbuloq qishloq yaqinidagi dengiz sathidan 1260 metr balandlikda, balandligi 30 metrli antenna machtasining o'rnatilishi bilan bog'liq. Antenna-machtaga R-60/120 rusumli radiorele uskunasi antennalari o'rnatilib, Taxtaqoracha – Qarshi – Odamtosh – Darband – Jarqo'rg'on RRL liniyasi bir vaqtda montaj qilinib ishga tushirildi. Bu esa o'z navbatida, Qashqadaryo va Surxandaryo viloyatlarida televideniye dasturlari tarqatilishini ta'minlab keldi [10].

1989-1990-yillarda Respublikamizning bir qator viloyatlarida ham televideniye o'z faoliyatini boshladi. Jumladan 1989-yilda Samarqand televideniyesining viloyat ijtimoiy-iqtisodiy hayotiga oid dastlabki ko'rsatuvlari tayyorlanib, oynai jahon orqali tajriba tariqasida efirga uzatildi. 1991-yildan viloyat televideniyesi ko'rsatuvlari haftaning dushanba, chorshanba va juma kunlari bir soatdan dastlab "O'zbekiston", keyin "Yoshlar" telekanallari to'lqinida efirga chiqa boshladi. 1990-yil 18-oktabrda Namangan viloyati televideniyesi o'zining tajriba sinov ko'rsatuvlarini efirga uzatgan. O'sha paytda "Magnoliya" rusumli ko'chma televideniye stansiya hamda "KT – 132" markali 3 ta telekamera bilan ish boshlagan televideniye texnik jihatdan ancha kuchsiz edi [11]. 1990-yilda Jizzax viloyati televideniyesi tashkil etilib, uning birinchi ko'rsatuvlari efirga uzatilgan [12].

Shu yilning 16-oktabrda Respublikamizning janubiy viloyati bo'lmish Surxondaryo viloyati televideniyesining dastlabki ko'rsatuvlari efirga uzatildi. Ko'rsatuv 20 daqiqadan iborat bo'lib, unda

Jarqo'rg'on tumanidagi mirishkorlarning hayoti va mehnat faoliyati aks etgan. Teleko'rsatuvlar 1991-yildan muntazam ravishda efirga uzatila boshlangan. O'sha paytda Surxondaryo televideniyesining bir kunlik efir hajmi 1 soatu 10 daqiqani tashkil etgan. Dastlabki paytlarda viloyat televideniyesi "O'zbekiston", keyinchalik "Yoshlar" telekanali to'liqida efirga chiqqan.

1991-yildan Samarqand viloyat televideniyesi ko'rsatuvlari haftaning dushanba, chorshanba va juma kunlari bir soatdan dastlab "O'zbekiston", keyin "Yoshlar" telekanallari to'liqida efirga chiqqan boshladi. 1991-yil 25-oktabrdan Andijon televideniyesini ko'rsatuvlari efirga uzatila boshlangan. Dastlab haftasiga bir soat, keyinchalik haftada ikki marotaba bir yarim soatlik teledastur efirga uzatilgan. Shu yili Namangan televideniyesining moddiy-texnik bazasi mustahkamlanib, ijodkorlar uchun qulay sharoitlar yaratildi, turkum ko'rsatuvlar tashkil etildi [13].

1991-yil dekabr oyida Farg'ona viloyat televideniyesiga zamonaviy telekameralar, videouskunalar keltirildi. Teleko'rsatuvlarni tayyorlashda "2 ta Panosonik-70" videokameralar va shu nomdagi videomagnitofonidan foydalanilgan. Viloyatning ijtimoiy-iqtisodiy va ma'naviy hayoti aks etgan birinchi teleko'rsatuv 1991-yilning 22-dekabrida efirga uzatildi. Zamonaviy teledastur foydalanishga topshirilgunga qadar radiostudiyada ko'rsatuvlar tasvirga tushirilgan. 1992-yili Samarqand viloyat televideniyesi 28 DMV kanali orqali efirga uzatila boshlandi. 1994-yil 13-martdan Buxoro televideniyesi o'z ko'rsatuvlarini efirga muntazam uzata boshladi. Dastlab ko'rsatuvlar haftada uch marta, jami 1 soatu 10 daqiqa hajmda namoyish qilingan [14].

1995-yil 23-yanvarda Qashqadaryo viloyat televideniyesini tashkil etish to'g'risida farmoyish qabul qilinadi. Mana shu hujjatga asosan Qashqadaryo televideniyesi tashkil etilib, unga 200 ming AQSH dollaridan ortiq mablag' evaziga xorijdan zamonaviy asbob-uskunalar, ikki dona "Sonny Betkam SP" telekamera hamda ikki jamlanma oddiy chiziqli montaj stoli keltirilib o'rnatildi. 1995-yil 24-avgust kuni soat 17.00 da ilk sinov ko'rsatuv efirga uzatildi. 1996-yilning oxirida Samarqand teleradiokompaniyasi Ozod Sharq ko'chasi 4-uyga ko'chirilishi natijasida viloyat radio va televideniyesi bir joyda faoliyat ko'rsata boshladi [15]. Mustaqillik yillarida televideniye uzatish tarmog'i faol rivojlandi. Hatto televideniye to'liqlar uzatish o'ta murakkab bo'lgan Farg'ona viloyatining So'x va Namangan viloyatida chekka Zarkent tumanlarida ham bemalol televideniye tomosha qilish imkoniyati yaratildi. 1998-yili Farg'ona viloyatida yangi stansiya qurildi [16].

1999-yilning 1-dekabridan Farg'ona viloyatining So'x tumani aholisining talab va istaklarini hisobga olib, muxlislarni tezkor axborotlar bilan ta'minlash hamda teleradioeshittirishlarni yanada rivojlantirish maqsadida viloyat teleradiokompaniyasi tarkibida So'x tumanida ko'rsatuvlar olib boruvchi tahririyat tashkil etildi. 2005-yilda So'x tumanidagi stansiyada yangi apparat zali qurilib, unga Yaponiyaning NEC firmasida ishlab chiqilgan kam quvvatli teleuzatgich o'rnatildi va "O'zbekiston" kanalining birinchi dasturi tarqatila boshlandi. Andijonning Beshbosh adirligida joylashgan stansiyada ham ikkita shunday teleuzatgich o'rnatilib, vodiy bo'ylab uzatish yo'lga qo'yildi. 2000-yilda Namangan viloyati televideniyesi viloyat teleradiokompaniyasi uchun qariyb 504 mln. 15 ming so'm mablag' evaziga yangi telemarkaz qurib bitkazildi. Zamonaviy televideniye studiyalari barcha sharoit va qulayliklarga ega bo'lib, o'sha davrning eng so'nggi rusumdagi apparaturalari o'rnatildi [17]. 2000-yilning 1-fevralidan Navoiy viloyati televideniyesi tashkil qilindi. Dastlabki davrda haftasiga 2 soatdan ko'rsatuvlar efirga berib kelingan. Teledasturlar yozib olinib, Navoiy RTUM (radioteleuzatish markazi)dan DVD pleyerlar yordamida efirga tarqatilgan [18]. 2001-yilda mamlakatimizda qirqqa yaqin mahalliy (viloyat va tuman) xususiy nohukumat tele va radiokompaniyalari faoliyat ko'rsatgandi [19].

2001-yilning 27-dekabrida Qashqadaryo teleradiokompaniyasining yangi binosi qurib bitkazildi va viloyat telemarkazi ochildi. 2002-yilda bir dona "Sonny Betkam SP" telekamera hamda bir jamlanma "Sonny Betkam SP" oddiy chiziqli montaj stoli olib kelindi. 2003-yilda Qashqadaryo viloyati teleradiokompaniyasiga "Cimenc Bfe" firmasi Germaniyaning uch kamerali studiya jihozlari o'rnatildi. Natijada viloyat televideniyesining efir soatlari 6 soatga uzayib, dushanbadan tashqari har kuni efirga chiqish imkoniyati vujudga keldi. 2005-yil sentabr oyiga qadar Sirdaryo viloyat teleradiokompaniyasi o'zining doimiy binosiga ega bo'lmagan. Sirdaryo viloyati hokimining 2005-yil 22-avgustdagi 137-sonli qarori bilan Guliston shahrida televideniye uchun bino ajratildi. 2007-yilda Qashqadaryo televideniyesining efir soati 8 soatga uzaydi. 2008-yilning aprel oyidan viloyat televideniyesining teleko'rsatuvlari alohida kanal orqali namoyish etilishi natijasida efir soatlari

TARIX

yanada kengaytirildi. 2007-yildan Buxoro viloyati teleradiokompaniyasi kuniga 16 soat hajmda teleko'rsatuvlarni efirga berishni yo'lga qo'ydi [20].

2009-yilda Xorazm teleradiokompaniyasini Germaniyaning "Simens" firmasining televizion uskunalari bilan qayta jihozlash ishlari yakunlandi. Xorazm televideniyesi shu yildan mustaqil kanalga, alohida 1 kilovattlik teleuzatgichga ega bo'ldi va kuniga 1 soat 20 daqiqalik efirdan, 16 soatlik ko'rsatuvlarni chiqarishga erishildi. Ko'rsatuvlar nafaqat hajm jihatdan, balki mazmun va mavzu jihatidan ham kengayib, yuqori texnik sifatga ega bo'ldi [21]. 2008-yil 1-yanvardan alohida to'lqinda Surxondaryo viloyati televideniyesining viloyat bo'yicha tele efir berish yo'lga qo'yildi.

Jizzax televideniyesining efir vaqti 2002-yildan haftasiga 6 soat, 2010-yildan har kuni 8 soatni tashkil etgan. 2013-yildan boshlab viloyat televideniyesi ko'rsatuvlarini raqamli formatda efirga uzatishning yo'lga qo'yilishi, ishlab chiqarish jarayonining texnik jihatdan zamon talablari asosida to'liq jihozlanishi ijodkorlar uchun keng imkoniyatlar eshigini ochdi. Shu yilning 1-apreldan Sirdaryo viloyati teleradiokompaniyasi teleko'rsatuvlarni raqamli formatda efirga uzatish yo'lga qo'yildi [22].

2011-yilda Nukus RTSga 50-60 km. radiusdagi hududni qamrab oluvchi 2,0 kvt quvvatga ega Germaniyaning Rodhe&Schwarz kompaniyasining raqamli teleuzatgichi (DVB-T standarti) o'rnatildi. Natijada Qoraqalpog'iston Respublikasi aholisining 34 foizdan ortig'i raqamli televideniye signallari bilan qamrab olindi. 2013-yil may oyidan boshlab mahalliy "Qoraqalpog'iston" telekanali raqamli formatda efirga uzatila boshlandi [23].

2013-yil 22-maydan Samarqand viloyati teleradiokompaniyasining ko'rsatuvlari raqamli tizim orqali efirga uzatilmoqda. Samarqand viloyatining ma'muriy markazi – Ko'ksaroy maydonida viloyat teleradiokompaniyasi uchun 4 qavatdan iborat bino qayta ta'mirlanib, tele va radioapparatxonalari joylashtirildi va barcha talablarga javob beradigan zamonaviy yangi telestudiya barpo etildi hamda 2015-yil viloyat teleradiokompaniyasi ushbu zamonaviy binoga ko'chib o'tdi [24].

2013-yil 20-apreldan Xorazm televideniyesi dasturlari analog format bilan bir vaqtda raqamli formatda efirga tarqatila boshlandi. Efir sifati keskin yaxshilanib, qamrovi kengaydi. Yangi zamonaviy videokameralar sotib olindi va ichki imkoniyatlar hisobiga kichik ko'chma televizion stansiya (mini KTS) ishga tushirildi. Xorazm telekanali tomoshabinlar sevib tomosha qiladigan telekanalga aylandi. 2014-yildan boshlab viloyat televideniyesi ko'rsatuvlarini "Diyor" telekanali orqali butun mamlakat aholisi tomosha qiladigan bo'ldi [25].

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.M. Mirziyoyev 2016-yil 11-noyabr kuni Shovot tumanida Xorazm viloyati saylovchilari vakillari bilan uchrashuvda: "Biz bugun axborot va globalashuvi davrida yashayapmiz. Biz istaymizmi, yo'qmi, yurtimizga turli ko'rinishdagi axborot xurujlari bo'lishi tabiiy. Ana shunday xurujlarga qarshi aholida, ayniqsa, yoshlarda immunitetni mustahkamlash, ularni milliy qadriyatlarimiz, istiqloq g'oyalari sadoqat ruhida tarbiyalashda televideniye va radioning o'rni beqiyosdir. Afsuski, Toshkentdagi respublika televideniyesidan keyin ikkinchi bo'lib respublikamizda ish faoliyatini boshlagan Xorazm viloyati televideniyesi binosi o'tgan asrning 60-yillarida hashar yo'li bilan qurilgan. Bu bino bugungi kun talabiga mutlaqo javob bermaydi. Shu sababli, viloyat televideniyesi uchun Urganch shahri markazida yangi bino qursak"[26] degan taklifni ilgari surdi. Respublika byudjetidan 26 milyard so'm mablag' ajratilib zamonaviy loyihadagi yangi teleradiokompaniya binosini qurish ishlari boshlandi. Yangi bino 2018-yil 31-dekabrda foydalanishga topshirildi.

XULOSA. 1928-yil 26-iyulda televizor Toshkentda yaratilib, maxsus patentga O'zbekistonlik olimlar ega bo'lishgan. Shunday bo'lishiga qaramasdan televideniye ning ilk ko'rsatuvlari dastlab Buyuk Britaniya va Germaniyada, keyinchalik Moskva va AQSHda efirga uzatila boshlangan. Mamlakatimizda televizion ko'rsatuvlar 1956-yil 5-noyabrda rasman boshlandi. Shunday bo'lishiga qaramasdan 1961-yilga kelib Respublika aholisining 65 foizigina televideniye ko'rsatuvlarini tomosha qilish imkoniyatiga ega bo'lgan.

O'zbekistonda birinchilardan bo'lib markazdan 1000 km uzoqlikda joylashgan Xorazmda 1961-yilda xashar yo'li bilan birinchi televideniye qurilib ishga tushiriladi. 1964-yilda Qoraqalpog'istonda, 1989-yilga kelibgina Samarqandda, 1990-yilda Namangan va Surxondaryoda mahalliy televideniye lar o'z faoliyatini boshlaydi. Sobiq Ittifoq davrida Respublikaning boshqa

viloyatlarida mahalliy televideniylarni o'sha davrdagi mafkuraviy sabablarga ko'ra ochilishiga yo'l qo'yilmagan.

Hududiy televideniylarning yangi bosqichga ko'tarilishida zamonaviy jihozlar bilan bir qatorda sohada faoliyat olib borayotgan jurnalist va texnik xodimlarning bevosita xizmati katta bo'lgandi. Aholini tarbiyalash va dam olish vositasi sifatida mazkur axborot vositalarining yangi taraqqiyot bosqichi istiqloq yillariga to'g'ri keldi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Mahmudov, E.B., Zuparov, V.Z., Xolmatov, O.A. Radioaloqa, radioeshittirish va televideniye. — Toshkent: G'afur G'ulom, 2007. — B. 113.
2. Yusupov I. O'zbekistonda aloqa tizimining taraqqiyoti tarixi (Xorazm viloyati misolida). Buxoro: Durdona, 2022.
3. O'zME T harfi. — Toshkent: Davlat ilmiy nashriyoti, 2004. — B. 232.
4. Yusupov I. O'zbekistonda aloqa tizimining taraqqiyoti tarixi (Xorazm viloyati misolida). — B.45.
5. O'zME. — Toshkent: Qomus, 1997. — B.500.
6. Псурцев Н.Д. Развитие связи в СССР (1917-1967 гг.). — М.: Связь, 1967. — С.51.
7. Matchanov, Q. Istiqbol ufqlari. — Urganch: Murabbiy, 1992.— B.36.
8. Masharipov M. Oynai jahon. — Urganch: Xorazm, 2012. — B.76.
9. Yo'ldoshev U.Zamon bilan hamnafas // "Xabar" gazetasi, 2021, 1oktyabr, 39 (1513). — B.7.
10. Yusupov I. O'zbekistonda aloqa tizimining taraqqiyoti tarixi (Xorazm viloyati misolida). — B.54.
11. Haydarov X, Usmonov Q. Jizzax tarixi. — Toshkent: O'qituvchi, 2009. — B.260.
12. Yusupov I. O'zbekistonda aloqa tizimining taraqqiyoti tarixi (Xorazm viloyati misolida). — B.54,81.
13. Mtrk.uz. 19.09.2021.
14. Samtvr.uz. 29.12.2021y.
15. Jumaboyev O. "Telefot" dan raqamli tasvirgacha // "Xabar" gazetasi, 2021, 30 iyul, 30 (1504). — B.6.
16. Mtrk.uz. 19.09.2021.
17. Mtrk.uz. 19.09.2021.
18. Navoiy viloyati televideniyesi ma'lumotnomasi.
19. Levitin L. O'zbekiston tarixiy burilish pallasida. —T:O'zbekiston, 2001 — B.350.
20. Mtrk.uz. 19.09.2021.
21. Yusupov I.S. Xorazmda televideniye ning paydo bo'lishi va shakllanish tarixi. B. 249.
22. Mtrk.uz. 19.09.2021.
23. Utermuratov A. "Ilk qadam". // "Xabar" gazetasi, 2021, 29 oktyabr, 43 (1517). — B.3.
24. Samtvr.uz. 29.12.2021y.
25. Yusupov I.S. Istiqloq yillarida Xorazm televideniyesining yangi bosqichga ko'tarilishi tarixi // "Janubiy Orolbo'yi arxeologiyasi, etnografiyasi: tarix va tarixshunoslikning dolzarb masalalari" mavzusidagi xalqaro ilmiy-nazariy anjuman materiallari. — Nukus, 2019. — B. 175.
26. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. — Toshkent: O'zbekiston NMIU. 2017. — B. 256.

(Taqrizchi: B.Usmanov – tarix fanlari doktori)